

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ČETVRTI ODJEL

PREDMET AL HUSIN protiv BOSNE I HERCEGOVINE (br. 2)

(Aplikacija br. 10112/16)

PRESUDA

STRASBOURG

25.06.2019. godine

Ova presuda postat će konačna u skladu s odredbom člana 44. stava 2. Konvencije. U presudi su moguće uredničke izmjene.

U predmetu Al Husin protiv Bosne i Hercegovine (br. 2),
Evropski sud za ljudska prava (Četvrti odjel), zasjedajući u vijeću u
sljedećem sastavu:

Jon Fridrik Kjølbrot, *predsjednik*,
Faris Vehabović,
Paul Lemmens,
Iulia Antoanella Motoc,
Stéphanie Mourou-Vikström,
Georges Ravarani,
Jolien Schukking, *sudije*,

i Marialena Tsirli, *registrar Odjela*,

nakon vijećanja na sjednici zatvorenoj za javnost 28.05.2019. godine,
donio je sljedeću presudu koja je usvojena navedenog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je na osnovu aplikacije protiv Bosne i Hercegovine (br. 10112/16) koju je prema članu 34. Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda („Konvencija“) Sudu podnio državljanin Sirije, g. Imad Al Husin („podnositelj aplikacije“), dana 17.02.2016. godine.

2. Podnositelja aplikacije zastupala je lokalna nevladina organizacija Vaša prava. Vladu Bosne i Hercegovine („vlada“) zastupala je njena zastupnica, gđa B. Skalonjić.

3. Podnositelj aplikacije posebno navodi da je nezakonito zatvoren u Imigracioni centar, suprotno članovima 3. i 5. stav 1. Konvencije, da nije imao na raspolaganju adekvatne pravne lijekove, suprotno članu 5. stav 4. Konvencije, te da nije imao izvršno pravo na naknadu štete kako to zahtijeva član 5. stav 5. Konvencije.

4. Dana 10.07.2017. godine vlada je obaviještena o ovoj aplikaciji.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI SLUČAJA

5. Podnositelj aplikacije rođen je u Siriji 1963. godine. Trenutno je nastanjen na Ilidži, u Kantonu Sarajevo.

A. Relevantna pozadina slučaja

6. Godine 1983., podnositelj aplikacije je došao u tadašnju Socijalističku Federativnu Republiku Jugoslaviju na studije. Prvo je studirao na Beogradskom univerzitetu, u Srbiji, a potom na Riječkom univerzitetu, u Hrvatskoj.

7. Kako izgleda, podnositelj aplikacije je posljednji put bio u Siriji u januaru 1993. godine. Ostao je tamo mjesec dana i dobio novi sirijski pasoš.

8. Godine 1993., nakon povratka iz Sirije, podnositelj aplikacije je u Hrvatskoj upoznao izbjeglicu iz Bosne i Hercegovine („BiH“). Vjenčali su se prema muslimanskom vjerskom obredu godine 1993., a potom obavili i građansko vjenčanje 1995. godine. Imaju troje djece koja su rođena 1994., 1997. i 1999. godine

9. U ratu koji se vodio u periodu 1992-95. podnositelj aplikacije je bio pripadnik jedinice El Mudžahedin koja je bila organizirana kao jedinica u okviru lokalnih snaga Armije Republika Bosne i Hercegovine („ARBiH“) u avgustu 1993. godine (za više informacija o stranim mudžahedinima u BiH vidjeti *Al Husin protiv Bosne i Hercegovine*, br. 3727/08, tačke 8-14, 07.02.2012. godine). Nepoznatog datuma podnositelj aplikacije je dobio državljanstvo BiH.

10. Član III Aneksa 1A Dejtonskog mirovnog sporazuma poziva na povlačenje svih stranih snaga (uključujući individualne savjetnike, borce za slobodu, instruktore, dobrovoljce i osoblje) iz susjednih i drugih država, bez obzira na to da li su bile pravno i vojno podređene bilo kojim od lokalnih snaga. U skladu s tim, dana 14.12.1995. godine ARBiH je raspustila jedinicu El Mudžahedin i naredila njenim stranim pripadnicima da napuste zemlju do 10.01.1996. godine. Iako je većina stranih pripadnika te jedinice napustila BiH, neki od njih (poput podnositelja aplikacije) podnijeli su zahtjev za državljanstvo BiH i nastavili živjeti u BiH. Nakon napada na Sjedinjene Države 11.09.2001. godine, službeni stav prema stranim mudžahedinima se promijenio. Mnogima je oduzeto državljanstvo BiH ili su protjerani iz BiH nakon što su proglašeni prijetnjom po sigurnost države.

11. Neposredno nakon rata koji se vodio u periodu 1992.-95., podnositelj aplikacije bio je vođa grupe stranih mudžahedina i njihovih domaćih pristalica sa sjedištem u Donjoj Bočinji, selu u srednjoj BiH. Ta grupa je zagovarala islam inspiriran saudijskom vehabijско/selefijskom verzijom. Kao vođa ove grupe, podnositelj aplikacije je ispitivao dvojicu lokalnih Srba u periodu od nekoliko sati 1998. godine. Zbog toga je u maju 2000. godine oglašen krivim za nezakonito lišenje slobode i izrečena mu je uslovna kazna zatvora.

12. Dana 05.04.2007. godine podnositelju aplikacije je oduzeto državljanstvo BiH, čime je njegov boravak u BiH postao nezakonit. Organi vlasti su utvrdili da je on stekao državljanstvo BiH prevarom, na osnovu lažnih podataka i prikrivanjem relevantnih činjenica.

13. Dana 06.10.2008. godine podnositelj aplikacije je stavljen pod nadzor u imigracioni centar iz sigurnosnih razloga, u skladu sa članom 99. stav 2. (b) Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu iz 2008. godine, budući da je utvrđeno da predstavlja prijetnju po sigurnost države.

14. Nakon što je odbila zahtjev za azil podnositelja aplikacije, Služba za poslove sa strancima je donijela rješenje o njegovom protjerivanju dana 01.02.2011. godine. Odlučeno je da se podnositelj aplikacije protjera i da mu se zabrani ponovni ulazak u BiH na pet godina. Dana 02.03.2011. i 29.11.2011. godine, nakon žalbi podnositelja aplikacije, Ministarstvo sigurnosti i Sud Bosne i Hercegovine („državni Sud“), potvrdili su tu odluku u svojim postupcima. Nakon toga podnositelj aplikacije je stavljen u pritvor radi protjerivanja, u skladu sa članom 99. stav 1. (a) Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu iz 2008. godine.

15. Dana 29.12.2011. godine podnositelj aplikacije je podnio apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine („Ustavni sud“) protiv odluka Službe za poslove sa strancima, Ministarstva sigurnosti i državnog suda od 01.02.2011., 02.03.2011., odnosno 29.11.2011. godine (vidi tačku 14. gore). Podnositelj aplikacije se pozvao na članove 2., 3., 5. i 8. Konvencije i član 2. Protokola br. 4 uz Konvenciju. Ustavni sud je donio odluku 30.10.2012. godine (vidi tačku 20. u tekstu dolje).

B. Prvi predmet podnositelja aplikacije pred Sudom

16. Dana 22.01.2008. podnositelj aplikacije je podnio svoju prvu aplikaciju Sudu (vidi *Al Husin*, citiran gore), žaleći se, naročito, da bi deportacijom u Siriju bio izložen riziku od postupanja u suprotnosti članu 3. Konvencije, te da bi njegovo pritvaranje predstavljalo povredu člana 5. stav 1. Konvencije. Dana 15.03.2011., nakon što je rješenje o protjerivanju protiv podnositelja aplikacije doneseno i postalo pravosnažno (vidi tačku 14. gore), Sud je, u interesu stranaka i pravilnog vođenja postupka, odlučio ukazati vladi da podnositelj aplikacije ne smije biti protjeran u Siriju do daljnjeg (pravilo 39. Pravila Suda).

17. U presudi od 07.02.2012., Sud je smatrao da bi došlo do povrede člana 3. u slučaju deportacije podnositelja aplikacije u Siriju (vidi *Al Husin*, citiran gore, tačka 54.). Sud je smatrao da instrukcija data vladi u skladu s pravilom 39. treba ostati na snazi dok navedena presuda ne postane konačna ili dok Sud ne donese drugu odluku u vezi s tim (*ibid.*, tačka 92). Sud je dalje utvrdio povredu člana 5. stav 1. u odnosu na period trajanja pritvora podnositelja aplikacije od 06.10.2008. do 31.01.2011. godine, budući da je za to vrijeme bio pritvoren iako protiv njega nije bilo doneseno rješenje o protjerivanju (*ibid.*, tačke 62-66.; vidi također tačku 14. gore u tekstu). U pogledu trajanja njegovog pritvora od 01.02.2011. godine pa nadalje, Sud je utvrdio da nije bilo kršenja člana 5. stav 1. Konvencije (*ibid.*, tačke 67.-69.). Ta presuda postala je konačna dana 09.07.2012. godine.

C. Predmetni slučaj

1. Postupak deportacije

18. Dana 06.03.2012. godine žalbeno vijeće državnog suda poništilo je presudu državnog suda od 29.11.2011., ukinulo odluke od 01.02.2011. i 02.03.2011. godine (vidi tačku 14. gore) i vratilo predmet Službi za poslove sa strancima na ponovno razmatranje. Žalbeno vijeće je smatralo da organi uprave i državni sud nisu uzeli u obzir situaciju u zemlji porijekla podnositelja aplikacije, te potencijalne povrede njegovih prava prema članu 3. i 5. Konvencije u slučaju njegove deportacije u Siriju.

19. Dana 15.03.2012. godine Služba za poslove sa strancima je donijela novo rješenje o protjerivanju podnositelja aplikacije kojim mu je zabranjen ulazak u BiH u periodu od pet godina. U rješenju je također utvrđeno da od momenta kada je podnositelj aplikacije postao predmet protjerivanja, u slučaju da on odbije dobrovoljno napustiti državu, izdat će se dodatno *zaključak o dozvoli izvršenja* u kojem će se navesti zemlja destinacije kao i način, vrijeme, te mjesto izvršenja. Dana 03.04.2012., odnosno 04.07.2012. godine, nakon žalbi podnositelja aplikacije, Ministarstvo sigurnosti i državni sud su ponaosob potvrdili tu odluku. Državni sud je naročito odbio žalbeni navod podnositelja aplikacije u pogledu nenavođenja zemlje destinacije u rješenju o protjerivanju. Državni sud je naglasio da prema Zakonu o kretanju i boravku stranaca i azilu iz 2008. godine, zemlja destinacije treba biti navedena u zaključku o dozvoli izvršenja (vidi tačku 77. u tekstu dolje).

20. Dana 30.10.2012. godine Ustavni sud je odbacio ustavnu apelaciju podnositelja aplikacije (vidi tačku 15. gore u tekstu). Taj sud je utvrdio da su se okolnosti predmeta podnositelja aplikacije promijenile nakon presude Evropskog suda od 07.02.2012. godine (vidi tačku 17. gore u tekstu) te da, prema tome, dalje razmatranje njegovih pritužbi više nije bilo potrebno.

2. Pritvor podnositelja aplikacije u Imigracionom centru

(a) Odluke organa uprave i državnog suda

21. Dana 16.02.2012. godine Služba za poslove sa strancima je produžila pritvor podnositelja aplikacije radi njegovog protjerivanja, na period od trideset dana po istom osnovu kao i ranije (vidi tačku 13. gore u tekstu). Nakon toga, tokom 2012. i 2013. godine, pritvor podnositelja aplikacije bio je redovno preispitivan i produžavan svakog mjeseca (a nakon izmjena Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu iz 2008. godine, svaka dva mjeseca; vidi tačku 76. u tekstu dolje). Služba za poslove sa strancima je smatrala da su razlozi za pritvor podnositelja aplikacije i dalje postojali – naročito imajući u vidu dokaze koje je dostavila Obavještajno-sigurnosna agencija, a koji su ukazivali da je podnositelj aplikacije i dalje predstavljao prijetnju sigurnosti države. On je nezakoniti stanovnik u BiH koji je odbio

dobrovoljno napustiti državu. Nadalje, Služba za poslove sa strancima imala je u vidu stav Suda da bi deportacija podnositelja aplikacije u Siriju dovela do povrede člana 3. Konvencije, te činjenicu da uvjeti za njegovu deportaciju u sigurnu treću zemlju nisu bili ispunjeni. Svaki put kada je produžavan pritvor podnositelja aplikacije, Služba je ispitala da li je opravdano izricanje blažih preventivnih mjera.

22. Podnositelj aplikacije je u više navrata osporavao svoj pritvor. Njegove žalbe odbili su Ministarstvo sigurnosti i državni sud, koji su u biti potvrdili razloge na koje se pozvala Služba za poslove sa strancima.

23. Dana 26.02.2014. godine, Služba za poslove sa strancima produžila je pritvor podnositelja aplikacije. Ovo rješenje potvrdili su 03.03.2014. i 10.03.2014. godine Ministarstvo sigurnosti, odnosno državni sud.

24. Dana 14.05.2014. godine, žalbeno vijeće državnog suda poništilo je presudu od 10.03.2014. godine (vidi tačku 23. gore u tekstu) i vratilo predmet na ponovno razmatranje. Žalbeno vijeće, pozivajući se na praksu Suda, smatralo je da je podnositelj aplikacije trebao biti obaviješten o razlozima njegovog kontinuiranog pritvora, te po kojem osnovu se smatralo da on predstavlja opasnost po sigurnost. Istaknuto je da podnositelju aplikacije nije bilo neophodno predočiti sve relevantne informacije. Međutim, informacije koje mu je pružila Obavještajno-sigurnosna agencija nisu ispunjavale minimum zahtjeva iz člana 5. Konvencije kako bi produženje pritvora podnositelja aplikacije bilo opravdano. Žalbeno vijeće je dalje naglasilo da su sudovi ovlašteni da ocijene postojanje osnova sumnje, odnosno osnovanost razloga Obavještajno-sigurnosne agencije. Bez takve ocjene sudsko preispitivanje predmeta podnositelja aplikacije svelo bi se na puku formalnost, što bi bilo protivno članu 5. Konvencije. Nadalje, prilikom ispitivanja mogućnosti primjene druge, blaže mjere nadzora državni sud je cijenio opće i apstraktne argumenate, bez bilo kakvog daljeg obrazloženja. Žalbeno vijeće je pozvalo državni sud da ispita takvu mogućnost imajući u vidu okolnosti slučaja – naročito, dužinu trajanja pritvora podnositelja aplikacije, osobne prilike podnositelja aplikacije i dokaze koji se odnose na nacionalnu sigurnost.

25. Dana 05.06.2014. godine državni sud je ponovno potvrdio odluku Ministarstva sigurnosti od 03.03.2014. godine (vidi tačku 23. gore u tekstu). Taj sud je istakao da je dana 21.05.2014. godine, Obavještajno-sigurnosna agencija sudu dostavila na uvid dokaze sa oznakom tajnosti, kao i „otvorene“ dokaze na uvid podnositelja aplikacije. Dana 23.05.2014. godine Sud je saslušao podnositelja aplikacije i predočio mu dokaz bez oznake tajnosti, čiji relevantni dio glasi kako slijedi:

„Imad Al Husin je došao [u Bosnu i Hercegovinu] neposredno nakon izbijanja ratnih sukoba ... [U to vrijeme on] angažovan kao pripadnik odreda El Mudžahid u kojem je bio jedan od glavnih logističara. Podnositelj aplikacije je bio aktivan prilikom formiranja mudžahedinske zajednice u Donjoj Bočinji, općina Maglaj; [mudžahedinska zajednica] je bila zatvorena i prva takve vrste u BiH..., u toj zajednici podnositelj aplikacije je bio zadužen za kontakte sa organima vlasti.

Obavještajni podaci ukazuju da Imad Al Husin posjeduje nekretnine u BiH milionske vrijednosti, a raspolaže i bankovnim računima u inostranstvu... da su stanovnici zajednice u Bočinji... svojevremeno govorili da „ne priznaju nikakve zakone BiH“, te da „ne priznaju bosansku vlast“... [Podnositelj aplikacije], kao jedan od lidera mudžahedinske zajednice u Bočinji bio je upoznat sa odlascima pojedinaca, bivših pripadnika odreda El Mudžahid i stanovnika Bočinje, na ratišta u svijetu gdje se inače bore mudžahedini u prvom redu u Afganistanu.... Kao lider mudžahedinske zajednice, bio je u kontaktu sa mudžahedinima koji su se borili ili se sada bore u Afganistanu, Čečeniji, Iraku, Libiji, Siriji. Većina tih lica su zbog svoje aktivnosti i veza označena da mogu predstavljati prijetnju nacionalnoj sigurnosti ... Imad Al Husin je bio radno angažovan i u HO Islamic Relief, čiji direktor je u to vrijeme bio Enam Arnout koji je u SAD osuđen za terorizam ... Imad Al Husin je tokom 1995. godine, održavao kontakte sa saudijcem Ahmedom Zuhairom ..., a inače to lice je bilo umiješano u izvođenje više terorističkih (ne)djela na teritoriju BiH ... zajedno sa nekolicinom stranih državljana Imad Al Husin se angažovao na formiranju [nekoliko firmi, uključujući] Al Karamein, Bedr Bosna, u kojima su uglavnom bili zaposleni strani državljani koji su kao dobrovoljci učestvovali u ratu u BiH. Inspektori finansijske policije Federacije BiH su u dva navrata, 2002. i 2005. godine, vršili kontrolu poslovanja preduzeća Bedr Bosna uglavnom u vezi utaje poreza ... Od sredine 2007. godine počeo se intenzivnije družiti s licima iz sarajevskog kriminalnog miljea. Dana 25.06.2008. godine, Imad Al Husin je pokušao kupiti streljivo, vjerovatno za pištolj, u prodavnici naoružanja u ulici Hifzi Bjelavca u Sarajevu...., a s obzirom da nije imao dozvolu, prodavač mu nije htio prodati traženu robu ... Tokom 2008. godine posjetio ga je Hussam Mousaa El Abed koji je u to vrijeme živio u Danskoj; kojom prilikom mu je uručio novac sakupljen u inostranstvu.... Al Abed se inače sumnjiči za finansijsku potporu terorističkim organizacijama u svijetu..... Imad Al Husin je 03.04.2007. godine dobio putnu ispravu Sirije u Ambasadi te zemlje u Beogradu ... Njegova porodica u Siriji spada u red uticajnijih, njeni članovi su na visokim položajima režima Bašara Al Asada, a njegov brat je prije penzionisanja, bio pukovnik sirijske vojske. Imad Al Husin je bio u vezi sa većim brojem lica koja se sumnjiče za povezanost sa međunarodnim terorizmom, bilo da su boravili u mudžahedinskoj zajednici u Bočinji, bilo da su je posjećivali ili da su boravili u inostranstvu.“

26. Podnositelj aplikacije je odbacio sve te informacije kao uopćene i nepotkrijepljene dokazima. On je naročito osporio tvrdnju da zagovara islam inspiriran saudijskom vehabijsko/selefijskom verzijom. On je rekao da ga ne bi trebalo posmatrati kao teroristu samo zato što govori arapski jezik i što se kreće u arapskoj zajednici u BiH. Podnositelj aplikacije je izjavio da su jedne prilike on i neki njegovi prijatelji pomogli Obavještajno-sigurnosnoj agenciji da pronade i uhapsi osobe povezane sa ubistvom jednog policajca. On je dalje istaknuo da je nakon zahtjeva organizacija Human Rights Watch i Amnesty International, Izvještaj o terorizmu State Departmenta Sjedinjenih Država za 2007. godinu – konkretno u dijelu za Bosnu i Hercegovinu u kojem je podnositelj aplikacije pogrešno identificiran kao Abu Hamza al-Masri, državljanin Egipta i osuđeni terorist, – ispravljen 2008. godine. Podnositelj aplikacije je također naveo da se uvijek odazivao na pozive organa vlasti. On je također dostavio potvrdu Islamske zajednice BiH da je on njen član i izjave dvojice imama iz Sarajeva da podnositelj aplikacije nikada nije držao predavanje u njihovim

džamijama. Nadalje, podnositelj aplikacije je također osporio istinitost navoda u pogledu njegovih bankovnih računa i nekretnina. Tražio je da mu se predoče dokazi u prilog takvih tvrdnji.

27. Državni sud je smatrao da podnositelj aplikacije nije uspio dovesti u pitanje ili osporiti dokaze iz dijela otvorenog spisa kojeg je dostavila Obavještajno-sigurnosna agencija. Umjesto toga, on je koristio apstraktne i uopćene tvrdnje nastojeći umanjiti važnost informacija sadržanih u njima. Nadalje, podnositelj aplikacije je podnio određene dokumente (pisane izjave, pisma itd.) prvi put na ročištu održanom 23.05.2014. godine, iako je bilo očito da ih je imao i ranije. Nakon što je ocijenio obrazloženja Službe za poslove sa strancima i Ministarstva sigurnosti, sadržaj dokaza sa oznakom tajnosti i bez oznake tajnosti, kao i argumente podnositelja aplikacije, sud je zaključio da i dalje postoje osnovi sumnje u pogledu podnositelja aplikacije kao prijetnje nacionalnoj sigurnosti, te da izricanje blaže mjere nije opravdano, s obzirom na posebne okolnosti toga slučaja. Državni sud je zaključio da nije došlo do povrede člana 5. stav 1. Konvencije. Taj sud je također smatrao da, suprotno navodima podnositelja aplikacije da se boji da bi u Siriji bio krivično gonjen, iz spisa je očito da je njegova porodica veoma utjecajna i bliska režimu Bašara Al Asada. Mnogi članovi porodice podnositelja aplikacije bili su na visokim položajima u vladi. Njegov brat je bio pukovnik sirijskih snaga sigurnosti u penziji. Također, 03.04.2007. godine podnositelj aplikacije je dobio pasoš od Ambasade Sirije u Beogradu. Sud je zaključio da u postojećim okolnostima više ne postoje smetnje za deportaciju podnositelja aplikacije u Siriju. Konačno, sud je cijenio napore Ministarstva sigurnosti u pronalasku sigurne treće zemlje i zaključio da je ono postupalo revnosno i u tijesnoj saradnji s Ministarstvom vanjskih poslova. Međutim, trideset i dvije zemlje, uključujući i arapske zemlje, odbile su prihvatiti podnositelja aplikacije, navodeći kao razlog ličnost i okolnosti koje se vežu za njega.

28. Dana 16.07.2014., žalbeno vijeće državnog suda potvrdilo je presudu od 05.06.2014. godine.

29. U međuvremenu, 27.05.2014. godine Služba za poslove sa strancima je odredila dalje produženje pritvora podnositelja aplikacije. Dana 02.06.2014. godine, po žalbi podnositelja aplikacije, Ministarstvo sigurnosti je tu odluku potvrdilo.

30. Dana 11.06.2014. godine, državni sud je po žalbi podnositelja aplikacije ukinuo odluke od 27.05.2014. i 02.06.2014. godine (vidi tačku 29. u tekstu gore) i vratio predmet Službi za poslove sa strancima na ponovno razmatranje. Državni sud je posebno istaknuo da je naredba o deportaciji izdana 01.02.2011. godine (vidi tačku 14. gore u tekstu), a da je podnositelj aplikacije pritvoren radi deportacije duže od tri godine, a po osnovu državne sigurnosti duže od pet godina. Za to vrijeme nije pokrenut nikakav krivični postupak protiv njega. Također, dokazi iz otvorenog dijela spisa koji su predočeni podnositelju aplikacije bili su općepoznati budući da

su već bili objavljeni u medijima. Nije izgledno da će naredba o deportaciji biti izvršena: relevantni organi vlasti su kontaktirali više od trideset zemalja, ali niti jedna od njih ne prihvata podnositelja aplikacije. Nadalje, iz spisa proizlazi da Obavještajno-sigurnosna agencija nema bilo kakve nove dokaze koji bi opravdali kontinuirani pritvor podnositelja aplikacije. Dokazi na kojima se zasniva njegov kontinuirani pritvor su isti oni koji su navedeni u vrijeme kada je inicijalno stavljen u pritvor. Državni sud je dalje dodao da sama zabrinutost da bi podnositelj aplikacije mogao predstavljati prijetnju po nacionalnu sigurnost nije dovoljna za razuman zaključak o stvarnoj prijetnji koju on predstavlja. Pritvor zasnovan samo na razlozima sigurnosti suprotan je članu 5. stav 1. Konvencije. Organi uprave nisu opravdali svoj zaključak u pogledu postojanja osnovane sumnje da bi puštanjem iz pritvora podnositelj aplikacije predstavljao opasnost po nacionalnu sigurnost. Nadalje, njihovo razmatranje mogućnosti primjene blaže mjere nadzora uključivalo je iznošenje općih i apstraktnih argumenata, bez bilo kakvog daljeg obrazloženja. Sud je stoga naredio Službi da ispita takvu mogućnost u svjetlu argumenata prezentiranih u presudi suda.

31. Nakon vraćanja predmeta na ponovni postupak, dana 20.06.2014. godine, Služba za poslove sa strancima je opet produžila pritvor podnositelja aplikacije radi njegove deportacije i iz razloga nacionalne sigurnosti. Dana 13.06.2014. godine podnositelj aplikacije saslušan je u Službi za poslove sa strancima u vezi s mogućnošću primjene blaže mjere nadzora. Tom prilikom on je naveo da ima smještaj (registrirano prebivalište) izvan Imigracionog centra, ali da nema financijskih sredstava. Nadalje, podnositelj aplikacije je istaknuo da mjera nadzora koja uključuje zabranu napuštanja registriranog mjesta prebivališta, koje se nalazi na Ilidži, ne bi bilo odgovarajuća za njega jer su mu potrebne usluge medicinske zaštite u Sarajevu. Služba za poslove sa strancima je smatrala da su okolnosti koje opravdavaju pritvor podnositelja aplikacije ostale iste. Dalje je naglašeno da se poduzimaju sve potrebne radnje u cilju iznalaženja sigurne treće zemlje u koju bi podnositelj aplikacije mogao biti deportovan.

32. Ministarstvo sigurnosti i državni sud su 23.06.2014., odnosno 27.06.2014. potvrdili rješenje Službe od 20.06.2014. godine.

33. Nakon toga, do kraja 2014. kao i tokom cijele 2015. godine, pritvor podnositelja aplikacije kontinuirano je produžavan. Ministarstvo sigurnosti, državni sud i žalbeno vijeće državnog suda su odbili sve njegove žalbe.

34. U ovom periodu održano je nekoliko ročišta na državnom sudu.

35. Na ročištu od 09.11.2014. godine podnositelj aplikacije je izjavio da je kontaktirao vlasti Republike Turske u vezi s mogućnošću da se tamo preseli, ali da je njegov zahtjev odbijen na osnovu informacija koje im je dostavila Obavještajno-sigurnosna agencija. Nadalje, podnositelj aplikacije je prigovorio da mu nije data mogućnost da se izjasni na dokaze bez oznake tajnosti. Budući da Obavještajno-sigurnosna agencija nije imala novih informacija koje se odnose na podnositelja aplikacije, državni sud je odlučio

aplikantovim podnescima pripojiti zapisnik sa ročišta održanog 23.05.2014. godine na kojem mu je pružena prilika da se izjasni na dokaze iz otvorenog dijela spisa (vidi tačku 25. gore u tekstu).

36. Na ročištu od 03.03.2015. godine državni sud je prezentirao podnositelju aplikacije dokaze bez oznake tajnosti koje je podnijela Obavještajno-sigurnosna agencija. Iste informacije Obavještajno-sigurnosna agencija je već dostavila pravnom zastupniku podnositelja aplikacije 06.02.2015. godine. Te informacije su se u biti odnosile na ulogu podnositelja aplikacije kao samoproglāšenog vođe mudžahedinske zajednice u Donjoj Bočinji i pozvale se na njegovu osudu zbog nezakonitog lišenja slobode iz 2000. godine (vidi tačku 11. gore u tekstu). U njima se također navodi da je do stavljanja u pritvor podnositelj aplikacije dosljedno zagovarao islam inspiriran saudijskom, vehabijsko/selefijskom verzijom islama, te javno izražavao svoju podršku Osami bin Ladenu. Ostale informacije bile su identične onima koje su podnositelju aplikacije date na uvid na ročištu 23.05.2014. godine (vidi tačku 25. gore u tekstu). Podnositelj aplikacije je odbacio te informacije kao uopćene i rekao da protiv njega nikada nije pokrenut krivični postupak.

37. U svojim odlukama nakon ovog ročišta državni sud je naročito istaknuo da su relevantni organi vlasti revnosno radili na iznalaženju sigurne treće zemlje, u skladu sa članom 5. stav 1. Konvencije, te da podnositelj aplikacije još uvijek predstavlja prijetnju nacionalnoj sigurnosti. Organi vlasti su kontaktirali više od pedeset zemalja od kojih je trideset i devet dalo negativan odgovor na molbu za prihvāt podnositelja aplikacije dok ostale zemlje nisu dale nikakav odgovor. Državni sud je također podržao zaključak organa uprave u vezi s mogućnošću primjene blaže mjere nadzora.

38. Na ročištu od 03.06.2015. godine podnositelj aplikacije je obaviješten da Obavještajno-sigurnosna agencija nije podnijela nove informacije ili dokaze protiv njega. Prema tome, državni sud je odlučio argumentaciji podnositelja aplikacije priložiti zapisnik sa ročišta održanog 03.03.2015. godine na kojem je on imao priliku da se izjasni o dokazima iz otvorenog dijela spisa (vidi tačku 36. gore u tekstu).

39. Na ročištu održanom 28.08.2015. godine državni sud je odlučio da izvještaj Obavještajno-sigurnosne agencije od 17.08.2015. godine ne sadrži bilo kakve nove informacije u odnosu na podnositelja aplikacije. Stoga je državni sud opet argumentaciji podnositelja aplikacije priložio zapisnik s ročišta održanog 03.03.2015. godine na kojem je imao priliku da se izjasni o dokazima iz otvorenog dijela spisa (vidi tačku 36. gore u tekstu).

40. Na ročištu održanom 30.11.2015. godine državni sud je utvrdio da izvještaj Obavještajno-sigurnosne agencije koji je podnesen 16.11.2015. godine ne sadrži bilo kakve nove informacije koje se odnose na podnositelja aplikacije. Prema tome, sud se ponovno pozvao na argumentaciju podnositelja aplikacije sa ročišta održanog 03.03.2015. na kojem su mu predloženi dokazi bez oznake tajnosti (vidi tačku 36. gore u tekstu).

(b) Odluke Ustavnog suda

41. Podnositelj aplikacije podnio je nekoliko ustavnih apelacija u vezi sa produženjem njegovog pritvora, pozivajući se na članove 3. i 5. stavovi 1. i 4., te na članove 8. i 13. Konvencije. On je posebno naveo da mu nije dat uvid u dokaze sa oznakom tajnosti, da je stavljen u preventivni pritvor, te da nije realno očekivati da bilo koja druga zemlja prihvati osobu koja je proglašena prijetnjom po nacionalnu sigurnost.

42. U svojoj odluci od 28.02.2013. godine (odluka br. AP 222/13) Ustavni sud je ispitao zakonitost pritvora podnositelja aplikacije od 12.11.2012. do 10.12.2012. godine i odbacio njegovu apelaciju kao očigledno neosnovanu, u biti potvrđujući obrazloženje državnog suda i relevantnih organa uprave.

43. Dana 17.06.2015. godine (Odlukom br. AP 2742/13) Ustavni sud je ispitao apelaciju podnositelja aplikacije protiv šesnaest presuda državnog suda donesenih između 14.03.2013. i 25.03.2015. godine koje se odnose na zakonitost njegovog pritvora u periodu između 21.03.2013. i 07.06.2015. godine. Ustavni sud je utvrdio povredu člana 5. stav 1. (f) Konvencije u odnosu na period pritvora podnositelja aplikacije od 21.03.2013. do 14.03.2014. godine (čiju zakonitost je razmatrao državni sud u presudama donesenim između 14.03.2013. i 6.01.2014. godine). Ustavni sud je odbio preostali dio apelacije kao očigledno neosnovan. Ta odluka je dostavljena podnositelju aplikacije dana 13.08.2015. godine.

Relevantni dio odluke Ustavnog suda glasi:

„46. U odnosu na osporene presude koje su donesene u periodu od 14. marta 2013. godine do 6. januara 2014. godine, Ustavni sud primjećuje ... da je nesporno je da su apelantu izrečene mjere o izuzetnom produženju nadzora, jer je utvrđeno da predstavlja prijetnju po nacionalnu sigurnost ... Apelantu nije bila uskraćena mogućnost sudskog preispitivanja ovih odluka. Međutim, činjenica da je apelant prijetnja za nacionalnu sigurnost ocijenjena je na osnovu informacije Obavještajno-sigurnosne agencije. Apelant je osporavao da on nije upoznat sa onim što mu se stavlja na teret, a državni sud je ocijenio ove navode neosnovanim, jer relevantne odredbe zakona zabranjuju preispitivanje spisa koji se vodi kao „povjerljiv“ ukoliko se to protivi javnom interesu.

47. Ustavni sud podsjeća da je u predmetu broj AP 4064/13 ... utvrdio povredu prava iz člana 5. stav 1. tačka (f) Konvencije u situaciji kada je... apelant lišen slobode zbog toga što je predstavljao prijetnju za nacionalnu sigurnost na osnovu informacije Obavještajno-sigurnosne agencije s kojom nije bio upoznat ni u naznakama, te koju je Sud BiH propustio ocijeniti na adekvatan način i izjasniti se o njenoj utemeljenosti.

48. Ustavni sud ne nalazi niti jedan razlog da odstupi od navedenog stava u odnosu na osporene presude koje su donesene u periodu od 14.03.2013. godine do 06.01.2014. godine, budući da apelant nije bio upoznat sa sadržajem informacije Obavještajno-sigurnosne agencije na osnovu koje je označen kao osoba koja predstavlja prijetnju za nacionalnu sigurnost, niti je državni sud ocijenio navedenu informaciju na adekvatan način i izjasnio se o njenoj utemeljenosti. Ustavni sud zaključuje da u odnosu na ove presude postoji povreda prava iz člana 5. stav 1. tačka (f) Konvencije.

...

55. [U odnosu na druge sporne presude] Ustavni sud primjećuje da su apelantu izrečene mjere o izuzetnom produženju nadzora, jer je utvrđeno da predstavlja prijetnju po nacionalnu sigurnost u smislu Zakona, koji je dosljedno poštivan ... i apelantu nije bila uskraćena mogućnost sudskog preispitivanja ovih odluka ... [Dana 14.05.2014. godine žalbeno vijeće] državnog suda, ukinulo je presudu od 10. marta 2014. godine ... zato što su sud i upravni organi bili dužni omogućiti apelantu da se upozna sa razlozima stavljanja pod nadzor, radnjama, okolnostima, činjenicama na osnovu kojih je OSA zaključila da apelant predstavlja prijetnju za javni poredak ...

...

57. Ustavni sud nadalje podsjeća da je apelant državljanin Sirije, dakle, da nije osoba bez državljanstva, da je apelantu oduzeto državljanstvo BiH, jer je utvrđeno da je državljanstvo stekao prevarom, davanjem lažnih informacija i prikrivanjem relevantnih činjenica, da je apelant stavljen pod nadzor ... zato što predstavlja prijetnju za nacionalnu sigurnost, te da je apelantu izrečena mjera protjerivanja iz BiH. S druge strane, Evropski sud u citiranoj presudi ... istakao je ... da postoji stvarni rizik da bi aplikant, ako bi bio protjeran u Siriju, bio izložen nehumanom postupanju. Iz osporenih presuda slijedi da je trideset devet država odbilo zahtjev BiH za prihvatanje apelanta. Ustavni sud nalazi da sve navedeno ukazuje na postojanje posebnih okolnosti u konkretnom slučaju. Imajući u vidu navedeno, zatim, činjenicu da su nadležni organi pokazali zahtijevanu marljivost s obzirom na situaciju, činjenicu da apelant nije izbjeglica, niti je osoba bez državljanstva ... te činjenicu da je data adekvatna garancija u ocjeni da je barem *prima facie* postojao osnov za vjerovanje da, ukoliko apelant bude na slobodi, to bi predstavljalo opasnost za nacionalnu sigurnost - Ustavni sud zaključuje da nije povrijeđeno apelantovo pravo iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1. tačka f) Evropske konvencije u odnosu na ostale presude [donesene između 06.01.2014. i 25.03.2015. godine] ...

...

64. Ustavni sud smatra neophodnim naglasiti da, iako je utvrdio povredu prava iz člana 5. stav 1. tačka f) Konvencije u odnosu na presude donesene u periodu od 14. marta 2013. godine do 6. januara 2014. godine, a budući da u odnosu na ostale presude koje su kasnije donesene nije utvrdio kršenje ovog prava, Ustavni sud nalazi da je, izuzetno u okolnostima konkretnog slučaja, dovoljno utvrditi kršenje ljudskih prava u tim presudama, te da nema potrebe da predmet u ovom dijelu vraća na ponovno odlučivanje ...“

44. Dana 22.12.2015. godine (odluka br. AP 2832/15) Ustavni sud je ispitao apelaciju podnosioca aplikacije protiv presuda koje je državni sud donio između maja i decembra 2015. Podnositelj aplikacije se pozvao na iste odredbe kao i ranije. Ustavni sud je smatrao da nije bilo bitnih izmjena u pravnim i činjeničnim okolnostima predmeta od njegove odluke od 17.06.2015. godine (vidi tačku 43. gore u tekstu) i utvrdio da nije došlo do povrede ustavnih prava podnosioca aplikacije. Ustavni sud se u biti pozvao na razloge navedene u njegovoj odluci od 17.06.2015. Smatrao je da su vlasti postupale revnosno u svojim nastojanjima da pronađu sigurnu treću zemlju (kontaktirano je više od pedeset zemalja) i ispitao je mogućnost primjene blaže mjere nadzora. Taj sud je također uzeo u obzir činjenicu da je podnositelj aplikacije saslušan u pogledu okolnosti njegovog pritvora u

postupku sudskog preispitivanja, te da je data adekvatna ocjena (*prima facie* osnovane) sumnje da bi njegovo puštanje iz pritvora predstavljalo opasnost po nacionalnu sigurnost.

3. Primjena preventivnih mjera

45. U odgovoru na zahtjev Službe za poslove sa strancima za dostavljanjem novih informacija u odnosu na podnositelja aplikacije, dana 25.01.2016. Obavještajno-sigurnosna agencija je navela da nema novih informacija, ali da i dalje smatra da podnositelj aplikacije predstavlja potencijalnu prijetnju nacionalnoj sigurnosti. Međutim, uzimajući u obzir odredbe Zakona o strancima iz 2015. godine (vidi tačke 78. i 79. dolje u tekstu), Obavještajno-sigurnosna agencija je istakla da se svrha nadzora može postići blažom mjerom nadzora.

46. Dana 03.02.2016. godine Obavještajno-sigurnosna agencija je dostavila Službi za poslove sa strancima obavještajno-sigurnosne materijale koji se odnose na podnositelja aplikacije; Službi je posebno ukazano na dio otvorenog spisa koji se može dati na uvid podnositelju aplikacije.

47. Dana 10.02.2016. godine podnositelj aplikacije je saslušan u Službi za poslove sa strancima; predloženi su mu određeni dokazi bez oznake tajnosti, dok su mu određeni materijali ostali nedostupni. Podnositelj aplikacije je pred Službom izjavio da je već obaviješten o sadržaju dokaza iz otvorenog dijela spisa u postupku pred državnim sudom. On je također izjavio da ima smještaj i registrirano prebivalište, kao i finansijsku potporu. Supruga podnositelja aplikacije, koja je također je saslušana, potvrdila je da će on boraviti u njenoj kući, te da će ga ona izdržavati za vrijeme njegovog boravka.

48. Dana 17.02.2016. godine Služba za poslove sa strancima okončala je pritvor podnositelja aplikacije u skladu sa Zakonom o strancima iz 2015. godine, jer je trajao duže od osamnaest mjeseci (vidi tačku 78. dolje u tekstu). Istim rješenjem podnositelju aplikacije su određene preventivne mjere koje su uključivale sljedeće: zabrana napuštanja Kantona Sarajevo (koji uključuje i općinu Ilidža); obavezu osobnog javljanja policijskoj stanici Ilidža između 9.30 i 10.30 sati prije podne svake srijede, subote i nedjelje; te obavezu javljanja Službi za poslove sa strancima putem telefona (s kućnog broja) svakog ponedjeljka, utorka, četvrtka i petka između 9.30 i 10.30 sati prije podne. Također, podnositelju aplikacije oduzet je pasoš koji je istekao 02.04.2009. godine. Pri tome, Služba za poslove sa strancima se pozvala na član 119. Zakona o strancima iz 2015. godine koji propisuje da ukupno trajanje pritvora osobe ne može biti duže od osamnaest mjeseci (vidi tačku 78. dolje u tekstu).

49. Blaža mjera nadzora trebala je ostati na snazi dok podnositelj aplikacije dobrovoljno ne napusti zemlju ili dok ne bude prisilno udaljen, sve dok razlozi zbog kojih je stavljen pod nadzor ostanu neizmijenjeni.

4. Nastojanja da se osigura prihvata podnositelja aplikacije u sigurnoj trećoj zemlji

50. Dana 10.09.2012. godine Služba za poslove sa strancima je zatražila od Ministarstva vanjskih poslova da kontaktira zemlje koje su geopolitički i kulturno bliske Siriji. Dana 10.10., 09.11. i 29.11.2012. godine Služba za poslove sa strancima kontaktirala je Ministarstvo vanjskih poslova, tražeći informacije o tom postupku.

51. Do 19.10.2012. godine Slovenija, Jordan i Kipar obavijestili su Ministarstvo vanjskih poslova da ne žele prihvatiti podnositelja aplikacije.

52. Između 09.11.2012. i 27.11.2013. godine kontaktirano je devet zemalja (Austrija, Egipat, Kuvajt, Saudijska Arabija, Bahrein, Katar, Ujedinjeni Arapski Emirati, Oman i Jemen).

53. Do januara 2013. godine primljeni su negativni odgovori od dvadeset i tri zemlje (Estonija, Španija, Francuska, Belgija, Češka Republika, Slovačka, Lihtenštajn, Danska, Švicarska, Mađarska, Moldavija, Crna Gora, Ukrajina, Austrija, Norveška, Holandija, Bivša Jugoslavenska Republika, Makedonija, Poljska, Turska, Njemačka, Srbija, Italija i Bugarska).

54. Dana 21.08. i 28.11.2013. godine Ministarstvo vanjskih poslova je obavijestilo Službu za poslove sa strancima da su Jemen i Oman odbili prihvatiti podnositelja aplikacije.

55. Dana 27.11.2013. godine Ministarstvo vanjskih poslova je zatražilo od Kuvajta, Saudijske Arabije, Bahreina, Katara i Ujedinjenih Arapskih Emirata da daju odgovore na molbe za prihvata podnositelja aplikacije.

56. Dana 09.12.2013. godine Katar je odbio prihvatiti podnositelja aplikacije.

57. Dana 4.03.2014. Ministarstvo vanjskih poslova je obavijestilo Službu za poslove sa strancima da Kuvajt ne želi prihvatiti podnositelja aplikacije.

58. Dana 30.04.2014. Ujedinjeni Arapski Emirati obavijestili su Ministarstvo vanjskih poslova da ne žele prihvatiti podnositelja aplikacije.

59. Dana 16.06.2014. i 13.11.2014. godine Ministarstvo vanjskih poslova podnijelo je molbu Ambasadi Sirije u Beogradu da Sirija prihvata podnositelja aplikacije.

60. Dana 08. i 14.08.2014. godine Služba za poslove sa strancima i Ministarstvo vanjskih poslova su obavijestili podnositelja aplikacije da je još deset zemalja odbilo njihovu molbu (Egipat, Latvija, Litvanija, Grčka, Rumunija, Švedska, Maroko, Hrvatska, Saudijska Arabija i Bahrein).

61. Dana 12. i 13.08.2014. godine Ministarstvo vanjskih poslova ponovno je kontaktiralo Ujedinjene Arapske Emirate.

62. Dana 14.11.2014. i 17.02.2015. godine Ministarstvo vanjskih poslova obavijestilo je podnositelja aplikacije da nije bilo novih događanja u pogledu traženja sigurne treće zemlje.

63. Dana 18.02. i 03.03.2015. godine Služba za poslove sa strancima je kontaktirala Ministarstvo vanjskih poslova, tražeći nove informacije u vezi sa postupkom čiji je cilj pronalaženje sigurne treće zemlje.

64. Na zahtjev Službe za poslove sa strancima, dana 19.05.2015. godine, Ministarstvo vanjskih poslova je zatražilo od Kanade da prihvati podnositelja aplikacije. Dana 27.08.2015. Kanada je odbila tu molbu.

65. Dana 15.06.2015., Služba je podnijela molbu Turskoj ambasadi u Sarajevu da Turska prihvati podnositelja aplikacije.

66. Nadalje, tokom cijele 2015. godine vršeni su pokušaji da se organizira sastanak u Ambasadi Saudijske Arabije u Sarajevu kako bi se razgovoralo o mogućnosti prihvata podnositelja aplikacije u toj zemlji. Međutim, kako izgleda, taj sastanak nije održan.

67. Dana 12.02.2016. godine Služba za poslove sa strancima je predložila da Ministarstvo vanjskih poslova podnese zahtjev za prihvata podnositelja aplikacije u Kazahstan. Dana 22.02.2016. godine Ministarstvo vanjskih poslova je obavijestilo Službu za strance da je zatražilo od Ambasade BiH u Rusiji (koja je pokrivala i Kazahstan) da podnese takvu molbu.

68. U nekoliko navrata zastupnici podnositelja aplikacije tražili su pristup informacijama o aktivnostima koje vlasti preduzimaju u cilju iznalaženja sigurne treće zemlje. Takav pristup je redovno omogućavan, a Služba za poslove sa strancima i Ministarstvo vanjskih poslova pružali su sve relevantne informacije.

5. Uvjeti pritvora

69. Vlada je pružila slijedeće informacije u pogledu uvjeta u Imigracionom centru.

70. Podnositelj aplikacije bio je smješten u ćeliju površine 20,5 kvadratnih metara u kojoj je bilo smješteno najviše četiri pritvorenika istovremeno. Tako je svaki od njih imao pet kvadratnih metara ličnog prostora. Svaka ćelija imala je stakleni prozor (160 centimetara visok i 120 centimetara širok), sanitarije, pristup pitkoj vodi i grijanje. Svaki pritvorenik redovno je dobijao toaletne potrepštine.

71. Pritvorenicima su služena tri obroka dnevno i imali su raspored dnevnih aktivnosti (sportske aktivnosti, medicinske preglede, slobodno vrijeme, itd.). Imigracioni centar posjeduje biblioteku i prostorije za vjerske aktivnosti, te za boravak u slobodno vrijeme.

72. Svaki pritvorenik imao je pravo na jednu posjetu sedmično. Rukovoditelj Imigracionog centra mogao je odobriti i češće posjete ukoliko su one bile u interesu porodice pritvorenika. Nije bilo prostorija za bračne posjete.

73. Tokom cijelog perioda njegovog pritvora podnositelju aplikacije je pružana adekvatna zdravstvena zaštita, uključujući nekoliko specijalističkih pregleda.

6. Informacije koje je dostavio podnositelj aplikacije u pogledu njegovog sirijskog državljanstva

74. U odgovoru na izjašnjenje vlade, podnositelj aplikacije je dostavio kopiju odluke od 08.11.2007. godine, napisanu na arapskom jeziku i izdatu od Ministarstva unutrašnjih poslova Sirije kojim mu je oduzeto državljanstvo Sirije. Podnositelj aplikacije je također priložio kopiju ovjerenog prijevoda te odluke od 28.07.2015. godine na jednom od službenih jezika Bosne i Hercegovine.

II. RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO

A. Zakon o kretanju i boravku stranaca i azilu iz 2008. godine

75. Prema članu 99. stav 2.(b) Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu iz 2008. godine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ (SG BiH), br. 36/08 i 87/12), kako je glasio do 30.10.2012. godine, stranac je morao biti stavljen u pritvor ako se utvrdi da predstavlja prijetnju po javni poredak ili nacionalnu sigurnost, bez obzira na to da li je doneseno rješenje o protjerivanju. Nakon donošenja rješenja o protjerivanju, stranac je također mogao biti stavljen pod nadzor prema članu 99. stav 1.(a) toga zakona. Od 30.10.2012. godine stranac za kojeg je utvrđeno da predstavlja prijetnju po javni poredak ili nacionalnu sigurnost mogao je biti stavljen u pritvor samo ako je doneseno rješenje o protjerivanju (član 99. stav 2. Zakona nakon izmjena od 2012. godine).

76. Do 30.10.2012. godine prvo rješenje o protjerivanju važno je trideset dana i moglo je biti produžavano neograničen broj puta po trideset dana. Od 30.10.2012. godine pa nadalje, prvo rješenje o protjerivanju važno je devedeset dana (član 100. stav 3. Zakona). Moglo je biti produžavano više puta na periode do devedeset dana. Međutim, ukupno trajanje nadzora moglo je biti duže od 180 dana samo u izuzetnim okolnostima, na primjer kada stranac onemogućava svoje protjerivanje ili ako je protjerivanje u roku od 180 dana onemogućeno iz drugih razloga. Ukupni period nadzora nije mogao biti duži od osamnaest mjeseci u kontinuitetu osim ako je utvrđeno da stranac predstavlja prijetnju po javni poredak ili nacionalnu sigurnost (član 102. stav 6.). Ako udaljenje stranca iz zemlje nije bilo moguće u roku od osamnaest mjeseci, mogla je biti izrečena blaža mjera nadzora.

77. Prema članu 88. stav 1.(h) Zakona iz 2008. godine, strancu može biti izrečena mjera protjerivanja ako predstavlja prijetnju javnom poretku ili sigurnosti BiH. Prema članu 93. Zakona iz 2008. godine, kada stranac postane predmet protjerivanja, u roku od sedam dana mora se donijeti zaključak o dozvoli izvršenja. Zaključak o dozvoli izvršenja sadrži informaciju o zemlji prihvata, kao i način, vrijeme i mjesto izvršenja (član 93. stav 4).

B. Zakon o strancima iz 2015. godine

78. Zakon o strancima iz 2015. godine (*Zakon o strancima*, SL BiH, br. 88/15) stupio je na snagu 25.11.2015. godine i zamijenio Zakon iz 2008. godine. Odredbe relevantne za predmetni slučaj ostale su iste, osim što u odredbi člana 119. koja uređuje nadzor (u svrhu protjerivanja) stranca za kojeg je utvrđeno da predstavlja opasnost po javni poredak ili nacionalnu sigurnost, maksimalni period pritvora ne može biti duži od osamnaest mjeseci; u odnosu na ovu odredbu nisu predviđeni izuzeci.

79. Izricanje blaže mjere nadzora propisano je u čl. 118. i 119. Zakona. Stavljanje stranca pod nadzor ograničenjem kretanja na određeno mjesto ili područje, uz obavezu javljanja Službi za poslove sa strancima ili policiji, može se izreći strancu (i) ako je, *inter alia*, utvrđeno da predstavlja opasnost po javni poredak ili nacionalnu sigurnost, ili (ii) u svrhu njegovog udaljenja iz zemlje (član 118. stav 2.). Takva mjera ostaje na snazi do udaljenja stranca ili njegovog dobrovoljnog odlaska iz zemlje, odnosno dok postoje razlozi zbog kojih je izrečena ta preventivna mjera (član 119. stav 2.).

C. Zakon o zaštiti tajnih podataka iz 2005. godine

80. Zakon o zaštiti tajnih podataka iz 2005. godine (SG BiH, br. 54/05 i 12/09) stupio je na snagu 17.08.2005. godine. Prema članu 5. Zakona, sudije državnog suda i Ustavnog suda imaju pristup tajnim podacima svih stepena tajnosti bez sigurnosne provjere, odnosno izdavanja dozvole za pristup tajnim podacima ako je takav pristup potreban radi obavljanja njihovih dužnosti.

D. Zakon o krivičnom postupku iz 2003. godine

81. Prema članu 436. Zakona o krivičnom postupku iz 2003. godine (SG BiH, br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) osobi koja je bila u pritvoru protiv koje nikada nije pokrenut krivični postupak ili je postupak obustavljen – ili koja je oslobođena optužbe ili je optužba odbijena – ima pravo na naknadu štete. To pravo pripada i osobi koja je lišena slobode ili pritvorena na period duži nego što je to bilo potrebno zbog greške ili nezakonitog rada organa.

E. Zakon o parničnom postupku iz 2004. godine

82. U skladu sa članom 21. Zakona o parničnom postupku (SG BiH, br. 36/04, 84/07, 58/13 i 94/16), državni sud je nadležan da ispita tužbu koja se odnosi na zaštitu prava osobe bez obzira na to je li postavljen zahtjev za naknadu štete.

F. Zakon o obligacionim odnosima iz 1978. godine

83. U skladu sa članom 200. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978, (Službeni list Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te Službeni list Republike Bosne i Hercegovine br. 2/92, 13/93 i 13/94), sud će dosuditi naknadu nematerijalne štete za povredu prava osobe poput povrede prava na slobodu.

III. RELEVANTNI MEĐUNARODNI DOKUMENTI

84. Dana 26.09.2012. godine Komitet ministara Vijeća Evrope, u svojoj nadzornoj funkciji u skladu s odredbama člana 46. stav 2. Konvencije, usvojio je odluku u vezi s implementacijom presude *Al Husin* (vidi dokument br. CM/Del/Dec(2012)1150/6), koji glasi:

„Zamjenici su

1. konstatovali da je Sud utvrdio potencijalnu povredu člana 3. Konvencije u slučaju protjerivanja aplikanta u Siriju;
2. pozdravili činjenicu da su vlasti Bosne i Hercegovine brzo pružili garancije da aplikant neće biti protjeran u Siriju;
3. pozvali nadležne vlasti da redovno obavještavaju Komitet ministara o tijeku aktivnosti na pronalasku treće sigurne zemlje u koju bi se aplikant protjerao, uključujući i dobijanje garancija od treće zemlje da aplikant neće biti vraćen u Siriju;
4. konstatovali da je Parlamentarna skupština BiH usvojila u prvom čitanju izmjene i dopune relevantnog zakonodavstva na temelju kojeg će pritvor stranaca biti moguć tek nakon donošenja rješenja o protjerivanju;
5. pozvali nadležne vlasti da dostave više informacija o sadržaju ovih novih izmjena i dopuna zakona.“

85. Dana 01.02.2017. godine Komitet ministara usvojio je rezoluciju kojom je odlučio okončati nadzor nad implementacijom presude *Al Husin* (vidi dokument br. CM/ResDH(2017)28).

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANA 5. stav 1. KONVENCIJE

86. Podnositelj aplikacije je tvrdio da je njegovo lišenje slobode bilo nezakonito i nespojivo sa članom 5. stav 1. Konvencije čiji relevantni dio glasi:

„1. Svako ima pravo na slobodu i sigurnost osobe. Niko ne smije biti lišen slobode izuzev u sljedećim slučajevima i u skladu sa postupkom propisanim zakonom:

...

(f) u slučaju zakonitog hapšenja ili lišenja slobode osobe da bi se spriječio njen neovlašteni ulazak u zemlju, ili osobe protiv koje se preduzimaju mjere u cilju deportacije ili ekstradicije.“

A. Dopuštenost

1. Može li podnositelj aplikacije tvrditi da je „žrtva“

87. Vlada je navela da je 17.06.2015. godine Ustavni sud utvrdio povredu člana 5. stav 1. u odnosu na pritvor podnositelja aplikacije u periodu između 21.03.2013. i 14.03.2014. godine (vidi tačku 43. gore u tekstu). Podnositelj aplikacije stoga više ne može tvrditi da je žrtva navodne povrede u smislu člana 34. Konvencije u odnosu na taj period.

88. Podnositelj aplikacije se usprotivio.

89. Sud ponavlja da odluka ili mjera koja ide u prilog podnositelju aplikacije u načelu nije dovoljna da ga liši statusa žrtve, osim ako su domaći organi, bilo izričito ili u biti, priznali relevantnu povredu Konvencije, a potom mu na ime toga pružili pravičnu naknadu (vidi *Scordino protiv Italije (br.1)* [VV], br. 36813/97, tačka 180., ESLJP 2006-V, i *Rooman protiv Belgije* [VV], br. 18052/11, tačka 129., 31.01.2019.). Naknada od strane domaćih organa mora biti primjerena i dovoljna (vidi *Kudić protiv Bosne i Hercegovine*, br. 28971/05, tačka 17., 9.12.2008.). Nadalje, Sud je već imao priliku, u kontekstu različitih članova Konvencije, ukazati da status „žrtve“ podnositelja aplikacije također može ovisiti o obimu naknade dosuđene na domaćem nivou, kada je to primjereno, ili barem o mogućnosti traženja i dobijanja naknade za pretrpljenu štetu, imajući u vidu činjenice na koje se žali pred Sudom (vidi *Kurić i drugi protiv Slovenije* [VV], br. 26828/06, tačka 262., ESLJP 2012. (izvaci)). U pogledu pritužbi prema članu 5. stav 1., Sud je zauzeo stav da u posebnim okolnostima može prihvatiti da postojanje jasnog i utvrđenog postupka u domaćem pravu kojim se može zahtijevati adekvatan iznos naknade, može predstavljati dovoljnu naknadu u smislu prakse Suda u vezi sa članom 34. Konvencije (vidi *Klinkel protiv Njemačke* (odl.), br. 47156/16, tačka 29., 11.12.2018.).

90. Vraćajući se na okolnosti predmetnog slučaja Sud primjećuje da iako Ustavni sud nije dosudio naknadu podnositelju aplikacije, on je izričito priznao povredu njegovih prava iz člana 5. stav 1. Konvencije u odnosu na period njegovog pritvora između 21.03.2013. i 14.03.2014. godine. Takvo priznanje otvorilo je podnositelju aplikacije mogućnost da zahtijeva naknadu u posebnom postupku. Zakon o parničnom postupku iz 2003. godine propisuje mogućnost podnošenja tužbe za zaštitu prava osobe pred državnim sudom, a opća pravila o odgovornosti za štetu propisuju tužbu za naknadu štete zbog kršenja prava na slobodu i drugih prava osobe (vidi tačke 82. i 83. gore u tekstu). U takvim okolnostima, Sud nalazi da se moglo razumno očekivati da se podnositelj aplikacije obrati domaćim sudovima kako bi dobio naknadu štete za priznanje povrede njegovih prava iz člana 5.

stav 1. Konvencije, umjesto da se obrati ovom sudu kako bi bila potvrđena već priznata nezakonitost njegovog pritvora (vidi *Klinkel*, citiran gore u tekstu, tačka 30.).

91. Stoga Sud prihvaća prigovor vlade i smatra da podnositelj aplikacije više ne može tvrditi da je „žrtva“ povrede člana 5. stav 1. Konvencije u smislu člana 34. Konvencije u odnosu na period njegovog pritvora između 21.03.2011. i 14.03.2014. godine. Ovaj dio aplikacije mora se stoga odbaciti u skladu sa članom 35. stav 4. Konvencije.

2. *Ostali osnovi nedopuštenosti*

92. Sud primjećuje da pritužba koja se odnosi na period pritvora podnositelja aplikacije između 09.07.2012. i 21.03.2013. godine i između 14.03.2014. godine do njegovog puštanja iz pritvora dana 17.02.2016. godine nije očigledno neosnovana u smislu člana 35. stav 3. (a) Konvencije. Sud dalje primjećuje da ona nije nedopuštena niti po bilo kojem drugom osnovu, te se stoga mora proglasiti dopuštenom.

B. Meritum

1. *Podnesci stranaka*

93. Podnositelj aplikacije tvrdi da je bio pritvoren duže od osam godina u kontinuitetu – od 06.10.2008. do 17.02.2016. godine. On je također naveo da je njegovo udaljenje iz zemlje bilo nemoguće na početku postupka te da je tako bilo i tokom cjelokupnog trajanja njegovog pritvora zbog činjenice da je označen kao osoba koja predstavlja prijetnju po nacionalnu sigurnost – što je navedeno u svim molbama upućenim trećim zemljama za njegov prihvata. U takvim okolnostima bilo je jasno da ni jedna zemlja neće biti zainteresirana da ga prihvati na svoju teritoriju. Nadalje, molbe za prihvata podnositelja aplikacije u druge zemlje uvijek su upućivane samo nekoliko dana prije nego što je Služba za poslove sa strancima trebala preispitati i produžiti njegov pritvor. Stoga je evidentno da postupak deportacije nije vođen s odgovarajućom revnošću, te da domaći organi nisu postupali u dobroj vjeri. Štoviše, domaći organi su 2014. godine kontaktirali Ambasadu Sirije u Beogradu tražeći od njih da prihvate podnositelja aplikacije, iako su već dali garancije da on neće biti izručen u državu porijekla. Podnositelj aplikacije dalje navodi da je od 08.11.2007. godine osoba bez državljanstva (vidi tačku 74. gore u tekstu).

94. Vlada tvrdi da je pritvor podnositelja aplikacije određen u skladu sa domaćim zakonom, radi udaljenja iz zemlje (vidi tačku 14. gore u tekstu). Sve odluke kojima mu je produžavan pritvor bile su predmet sudskog preispitivanja pred državnim sudom i Ustavnim sudom. Nakon presude Suda od 07.02.2012. godine (vidi *Al Husin*, citirana gore u tekstu), relevantni domaći organi pokrenuli su postupak kako bi osigurali prihvata

podnositelja aplikacije u sigurnu treću zemlju. Iz spisa je očito da su ti postupci vođeni revnosno. Iako su tokom cjelokupnog trajanja pritvora podnositelja aplikacije domaći organi smatrali da njegovo udaljenje iz zemlje ima realne izgleda, oni nisu mogli prinuditi bilo koju treću zemlju da ga prihvati.

95. Kada je riječ o tvrdnji podnositelja aplikacije o gubitku državljanstva Sirije, vlada tvrdi da je ova informacija prvi put iznesena u pisanom izjašnjenju podnositelja aplikacije (vidi tačku 74. gore u tekstu). Kopija odluke od 08.11.2007. godine kojom mu je navodno oduzeto državljanstvo, nikada nije dostavljena domaćim organima. Iako nije jasno kada je podnositelj aplikacije dobio tu odluku, evidentno je da je znao za nju bar od 28.07.2015. godine kada je prevedena na jedan od službenih jezika Bosne i Hercegovine (vidi tačku 74. gore u tekstu). Međutim, prije i nakon toga datuma, u svim podnescima podnositelja aplikacije domaćim organima on je oslovljavan kao sirijski državljanin.

2. Ocjena Suda

(a) Opća načela

96. Član 5. štiti temeljna ljudska prava, odnosno pruža zaštitu pojedincu od proizvoljnog uplitanja države u njegovo pravo na slobodu. Tačke od (a) do (f) člana 5. stav 1. sadrže iscrpnu listu dozvoljenih osnova po kojima osoba može biti lišena slobode, i nikakvo lišenje slobode neće biti zakonito ako ne potpada pod jedan od tih osnova. Jedan od izuzetaka, sadržan u tački (f), dopušta državi kontrolu slobode stranaca u kontekstu imigracije (vidi *Saadi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 13229/03, tačke 43. i 64., ESLJP 2008.).

97. Član 5. stav 1. (f) ne zahtijeva da se pritvor razumno smatra neophodnim, na primjer kako bi se osoba o kojoj je riječ spriječila da počinu krivično djelo ili da pobjegne. Svako lišenje slobode prema drugom aspektu člana 5. stav 1. (f) bit će opravdano, međutim, samo dok traje postupak deportacije ili ekstradicije. Ako se takvi postupci ne vode uz odgovarajuću revnost, pritvor prestaje biti dopušten prema članu 5. stav 1. (f). Lišenje slobode također mora biti „zakonito“. Kada je riječ o „zakonitosti“ pritvora, uključujući i pitanje da li je proveden „zakonom propisani postupak“, Konvencija se u biti poziva na domaći zakon i utvrđuje obavezu poštovanja materijalnih i procesnih pravila domaćeg zakona. Međutim, poštovanje domaćeg zakona nije dovoljno: član 5. stav 1. također zahtijeva da svako lišenje slobode mora biti u skladu sa svrhom zaštite osobe od arbitrarnosti. Temeljno načelo jeste da nijedan pritvor koji je arbitran ne može biti spojiv sa članom 5. stav 1., a pojam „arbitrarnosti“ iz člana 5. stav 1. proteže se dalje od neusklađenosti sa domaćim zakonom, tako da lišenje slobode može biti zakonito u smislu domaćeg zakona, ali ipak arbitrarno, te stoga protivno Konvenciji. Kako bi se izbjeglo da se pritvor označi

arbitrarnim, on prema članu 5. stav 1. (f) mora biti određen u dobroj vjeri; on mora biti tijesno povezan sa osnovom pritvora na koji se poziva vlada; mjesto i uvjeti pritvora moraju biti odgovarajući; i trajanje pritvora ne može biti duže od perioda koji je opravdano potreban za svrhu koja se želi postići (vidi *A. i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 3455/05, tačka 164., ESLJP 2009.).

98. Konačno, Sud ponavlja da domaći organi imaju obavezu razmotriti jesu li realni izgledi za udaljenje iz zemlje, te je li pritvor radi udaljenja iz zemlje od samog početka opravdan, odnosno i dalje opravdan (vidi *Amie i drugi protiv Bugarske*, br. 58149/08, tačka 77., 12.02.2013., i *Kim protiv Rusije*, br. 44260/13, tačka 5., 17.07.2014.).

(b) Primjena na predmetni slučaj

99. Nije sporno da smještaj podnositelja aplikacije u Imigracioni centar predstavlja „lišenje slobode“ te da taj pritvor ulazi u okvir tačke (f) člana 5. stav 1. Konvencije.

100. Sud napominje da je podnositelj aplikacije stavljen u pritvor dana 06.10.2008. godine (vidi tačku 13. gore u tekstu), a da je pušten uz izricanje blaže mjere nadzora dana 17.02.2016. godine (vidi tačku 48. gore u tekstu). U svojoj presudi od 07.02.2012. godine (vidi presudu *Al Husin*, citiranu gore u tekstu) Sud je ispitao pritvor podnositelja aplikacije u periodu između 06.10.2008. i 07.02.2012. godine i utvrdio povredu člana 5. stav 1. u odnosu na period tokom kojeg je bio pritvoren bez rješenja o protjerivanju (od 06.10.2008. do 31.01.2011. godine – vidi tačke 14. i 17. gore u tekstu). Nadalje, indikacija koju je Sud u tom postupku dao vladi prema pravilu 39. Pravila Suda (odnosno da podnositelj aplikacije ne smije biti protjeran u Siriju) ostala je na snazi do 09.07.2012. godine kada je presuda postala konačna (vidi tačku 17. gore u tekstu; vidi također presudu *Al Husin*, citiranu gore u tekstu, tačka 92.). Sud ponavlja u tom smislu da su zemlje potpisnice obavezne prema članu 34. Konvencije da poštuju privremene mjere iz pravila 39. (vidi *Mamatkulov i Askarov protiv Turske* [VV], br. 46827/99 i 46951/99, tačke 99.-129., ESLJP 2005-I, i *Al Husin*, citirana gore u tekstu, tačka 67.).

101. Prema tome, period pritvora koji je potrebno razmotriti u ovom predmetu otpočeo je 09.07.2012. godine kada je privremena mjera ukinuta i kada su domaći organi pokrenuli postupak za protjerivanje podnositelja aplikacije u sigurnu treću zemlju, a završio je 17.02.2016. godine, kada je podnositelj aplikacije pušten uz blažu mjeru nadzora. Sud je već zaključio gore u tekstu da je podnositelj aplikacije izgubio status žrtve u odnosu na period pritvora između 21.03.2013. i 14.03.2014. godine (vidi tačku 91. gore u tekstu). Tako je relevantni period trajao od 09.07.2012. do 17.02.2016. godine, s tim da se oduzima period koji je razmatrao Ustavni sud u pogledu kojeg je podnositelj aplikacije izgubio status žrtve.

102. Kada je riječ o zakonitosti pritvora, Sud primjećuje da se lišenje slobode podnositelja aplikacije temeljilo na članu 99. Zakona o kretanju i boravku stranaca i azilu iz 2008. godine i članu 119. Zakona o strancima iz 2015. godine, iz razloga sigurnosti i radi protjerivanja (vidi tačku 13., 14., 75. i 78. gore u tekstu). Prema tome, pritvor podnositelja aplikacije bio je u skladu sa slovom domaćeg zakona.

103. Ključno pitanje u predmetnom slučaju jeste može li se reći da je „mjera [o kojoj je riječ] poduzeta radi protjerivanja“ tokom cijelog perioda trajanja pritvora podnositelja aplikacije i, posljedično, je li ona opravdana prema članu 5. stav 1. (f).

104. Kako je već rečeno (vidi tačke 17. i 100. gore u tekstu), član 3. je spriječio protjerivanje podnositelja aplikacije u Siriju. Sud ponavlja da ukoliko postoje prepreke za protjerivanje u određenu zemlju, ali su druge destinacije u načelu moguće, pritvor, dok ne dođe do aktivnih nastojanja organa vlasti da organiziraju protjerivanje u treću zemlju, može spadati u okvir člana 5. stav 1. (f) (vidi *M. i drugi protiv Bugarske*, br. 41416/08, tačka 73., 26.07.2011.). U vezi s tim, Sud napominje da su od septembra 2012. domaći organi počeli tražiti drugu zemlju koja je voljna prihvatiti podnositelja aplikacije (vidi tačku 50. gore u tekstu). Sud dalje napominje da od tada pa do 17.02.2016. godine, kada je podnositelj aplikacije pušten uz preventivnu mjeru, vlasti su kontaktirale četrdeset i tri zemlje (uporedi *Kim* citirana gore u tekstu, tačka 52., i *M. i drugi protiv Bugarske*, citirana gore u tekstu, tačke 73. i 74.). Međutim, do avgusta 2014. godine trideset i osam zemalja je odbilo prihvatiti podnositelja aplikacije (vidi tačke 51., 53., 54., 56., 57., 58. i 60. gore u tekstu). Sud smatra da je u najmanju ruku od tog vremena organima vlasti moralo postati jasno da će pokušaji da se podnositelj aplikacije protjera u sigurnu treću zemlju propasti.

105. Nakon tog perioda, organi vlasti su kontaktirali još dvije zemlje (Kanadu i Kazahstan – vidi tačke 64. i 67. gore u tekstu) i poslali nove molbe Ujedinjenim Arapskim Emiratima i Turskoj (vidi tačke 61. i 65. gore u tekstu). Također, došlo je do propalog pokušaja da se organizira sastanak u Ambasadi Saudijske Arabije (vidi tačku 65. gore u tekstu).

106. Podnositelj aplikacije je pušten iz pritvora uz izricanje blaže mjere nadzora tek kada je njegov pritvor prešao maksimalno trajanje pritvora prema novom Zakonu o strancima (vidi tačku 48. gore u tekstu).

107. Navedena razmatranja su dovoljna da Sud može zaključiti da razlozi za mjeru pritvora podnositelja aplikacije - poduzetu radi njegovog protjerivanja iz zemlje – nisu bili validni tokom cijelog perioda njegovog pritvora, zbog nepostojanja realnih izgleda za njegovo protjerivanje.

108. Stoga je došlo do povrede člana 5. stav 1. (f) Konvencije u pogledu perioda pritvora podnositelja aplikacije nakon avgusta 2014. godine do njegovog puštanja dana 17.02.2016. godine. Nije bilo povrede te odredbe u odnosu na period pritvora od 09.07.2012. do 21.03.2013. godine, te od 14.03.2014. do avgusta 2014. godine.

109. S obzirom na ovaj zaključak, Sud ne smatra potrebnim da ispita je li postupak vođen s dužnom revnošću, niti da razmatra tvrdnje podnositelja aplikacije o njegovom navodnom statusu osobe bez državljanstva.

II. NAVODNA POVREDA ČLANA 5. stav 4. KONVENCIJE

110. Podnositelj aplikacije je tvrdio da postupci pred domaćim sudovima u kojima je nastojao osporiti svoj pritvor nisu bili u skladu sa zahtjevima člana 5. stav 4. koji glasi:

„Svako ko je lišen slobode hapšenjem ili pritvaranjem ima pravo pokrenuti sudski postupak kako bi sud u kratkom roku odlučio o zakonitosti lišenja slobode, te ukoliko ono nije bilo zakonito, naredio puštanje na slobodu.“

A. Dopuštenost

111. Sud zapaža da ova pritužba nije očigledno neosnovana u smislu člana 35. stav 3. (a) Konvencije. Sud dalje primjećuje da ona nije nedopuštena niti po bilo kojem drugom osnovu, te se stoga mora proglasiti dopuštenom.

B. Meritum

1. *Podnesci strana*

112. Podnositelj aplikacije tvrdi da pred žalbenim vijećem državnog suda u donošenju presude od 14.05.2014. godine (vidi tačku 24. gore u tekstu) niti on, niti njegovi zastupnici nisu imali uvid u bilo koje relevantne materijale koji se odnose na pitanje nacionalne sigurnosti; ovo je postupak osporavanja zakonitosti njegovog pritvora učinilo potpuno neučinkovitim, suprotno članu 5. stav 4. Konvencije. Nadalje, dokazi bez oznake tajnosti u koje je dobio uvid (nakon presude kojom je naređeno njihovo otkrivanje) sadržavali su samo opće navode, bez bilo kakvih čvrstih dokaza. Podnositelj aplikacije nikada nije obaviješten, barem u osnovi, o sadržaju dokaza sa oznakom tajnosti; prema tome, on nije bio u mogućnosti da na adekvatan način pripremi svoju odbranu.

113. Vlada tvrdi da je podnositelj aplikacije imao mogućnost zatražiti sudsko preispitivanje odluka o produžetku njegovog pritvora pred državnim sudom i Ustavnim sudom (potpuno neovisni sudovi koji su mogli ispitati sve relevantne dokaze, kako one sa oznakom tajnosti, tako i one bez oznake tajnosti). Nadalje, nakon presude državnog suda od 14.05.2014. godine (vidi tačku 24. gore u tekstu), podnositelj aplikacije je dobio uvid u dio materijala koji se odnose na nacionalnu sigurnost s kojeg je skinuta oznaka tajnosti (vidi tačku 25. gore u tekstu). Materijali s kojih je skinuta oznaka tajnosti sadrže dovoljno detaljnih navoda protiv njega da bi ih on mogao efikasno

osporiti. Nadalje, dokazi iz otvorenog dijela spisa bili su odlučujući u utvrđivanju zakonitosti pritvora podnositelja aplikacije.

2. Ocjena Suda

114. Kao što je Sud objasnio u presudi *A. i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (citirana gore u tekstu, tačka 203.), zahtjev za procesnom pravičnošću prema članu 5. stav 4. ne nameće jedinstven, nepromjenljiv standard koji se primjenjuje bez obzira na kontekst, činjenice i okolnosti predmeta o kojemu je riječ. Kao opće pravilo, postupak iz člana 5. stav 4. mora imati sudski karakter, ali nije uvijek neophodno da taj postupak bude popraćen istim garancijama kao što su one koje zahtijeva član 6. u pogledu krivičnog ili parničnog postupka. Garancije koje on pruža moraju biti odgovarajuće s obzirom na vrstu lišenja slobode o kojoj je riječ (vidi *Sher i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 5201/11, tačka 147., ESLJP 2015. (izvaci)).

115. Konkretno, organi vlasti moraju osigurati uvid u dovoljno informacija da bi aplikant mogao znati prirodu navoda protiv njega i kako bi imao mogućnost iznošenja dokaza kojim bi ih pobijao. Oni također moraju osigurati da podnositelj aplikacije ili njegovi pravni savjetnici mogu stvarno učestvovati u sudskom postupku za produženje pritvora (*ibid.*, tačka 149.).

116. Vraćajući se na činjenice predmetnog slučaja, Sud zapaža da je podnositelj aplikacije bio stavljen u pritvor radi protjerivanja iz razloga koji se odnose na nacionalnu sigurnost. Sud je ranije utvrdio da u predmetima koji se tiču pitanja od naročitog javnog interesa, pravo podnositelja aplikacije iz člana 5. stav 4. na procesnu pravičnost mora biti ocijenjeno u odnosu na taj interes (vidi *A. i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, citirana gore u tekstu, tačka 217.).

117. Sud napominje da je u svojoj odluci od 17.06.2015. godine Ustavni sud utvrdio povredu člana 5. stav 1. u odnosu na period pritvora podnositelja aplikacije od 21.03.2013. do 14.03.2014. godine zbog propusta da se podnositelju aplikacije pruže na uvid dokazi povezani s nacionalnom sigurnošću, te zbog nedostatka adekvatnog sudskog preispitivanja tih dokaza (vidi tačku 43. gore u tekstu). Sud dalje napominje da Ustavni sud nije utvrdio povredu člana 5. stav 1. u odnosu na kasniji period pritvora podnositelja aplikacije od 15.03.2014. do 07.06.2015. godine (vidi tačku 43. gore u tekstu). Sud je uzeo u obzir činjenicu da je nakon presude žalbenog vijeća državnog suda od 14.05.2014. godine (vidi tačku 24. gore u tekstu), podnositelju aplikacije pružen uvid u dio dokaza koji se odnosi na nacionalne sigurnosti, a čini dio otvorenog spisa s kojeg je skinuta oznaka tajnosti. Sud je također utvrdio da je naknadni postupak sudskog preispitivanja ponudio adekvatne garancije da postoji u najmanju ruku *prima facie* osnov za vjerovanje da bi puštanjem podnositelja aplikacije na slobodu, nacionalna sigurnost bila ugrožena.

118. Sud dalje primjećuje da je na ročištima pred državnim sudom od 23.05.2014. i 03.03.2015. godine (vidi tačke 25. i 36. gore u tekstu), te na saslušanju u postupku pred Službom za poslove sa strancima od 10.02.2016. godine (vidi tačku 47. gore u tekstu), podnositelju aplikacije omogućen uvid u dokaze protiv njega, a koji čine dio otvorenog spisa. Na ročištima od 03.06., 28.08. i 30.11.2015. godine državni sud je obavijestio podnosioca aplikacije da izvještaji Obavještajno-sigurnosne agencije ne sadrže bilo kakve nove informacije u odnosu na njega (vidi tačke 38., 39. i 40. gore u tekstu).

119. U presudi *A. i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (citirana gore u tekstu) Sud je općenito istaknuo da se, u situaciji kada su dokazi u velikoj mjeri pruženi na uvid podnositelju aplikacije, a materijal koji je dostupan za uvid igra dominantnu ulogu prilikom utvrđivanja osnova za lišenje slobode, ne može reći da je podnositelju aplikacije uskraćena mogućnost da učinkovito osporava osnovanost sumnje protiv njega. Sud je također istakao da čak i kada su svi, ili većina dokaza ostali povjerljivi, ukoliko su navodi sadržani u materijalima dostupnim za uvid dovoljno konkretni, treba omogućiti podnositelju aplikacije da svojim zastupnicima i specijalnom advokatu pruži informacije, ako takve informacije postoje, kojima pobija te navode, pri čemu on ne mora znati detalje ili izvore dokaza koji čine osnov navoda o kojima je riječ (ibid., tačka 220.).

120. U predmetnom slučaju državni sud – koji je potpuno neovisan sud i mogao je pregledati sve relevantne dokaze, kako one sa oznakom tajnosti, tako i one bez oznake tajnosti – bio je u najboljoj poziciji da osigura da se bez potrebe ne uskraćuje podnositelju aplikacije uvid u bilo koje materijale (vidi, *mutatis mutandis*, *Sher i drugi*, citiran gore u tekstu, tačka 153.). Iako pravni sistem tužene države ne dozvoljava angažiranje specijalnih advokata, Sud unatoč tome napominje da je podnositelj aplikacije ipak imao mogućnost učinkovito osporavati navode protiv njega: bio je obaviješten o pravnom osnovu i razlozima svog pritvora; pružen mu je uvid u materijale bez oznake tajnosti i imao je mogućnost da ih ospori; bio je pravno zastupan i mogao se obraćati državnom sudu svojim podnoscima; imao je mogućnost (koju je iskoristio) zatražiti sudsko preispitivanje na tri instance (državni sud, žalbeno vijeće državnog suda i Ustavni sud).

121. Nadalje, navodi sadržani u materijalima iz otvorenog dijela spisa, bez oznake tajnosti bili su dovoljno konkretni da omoguće podnositelju aplikacije da učinkovito osporava sumnju koja je postojala protiv njega. Kao primjer može se uzeti navod da je podnositelj aplikacije bio član jedinice El Mudžahedin i jedan od vođa mudžahedinske zajednice u Donjoj Bočinji, ili navodi o pokušaju kupovine municije određenog dana na određenom mjestu. Također, pružene su mu informacije o imenima osumnjičenih terorista i njihovih pomagača, sa kojima se podnositelj aplikacije navodno sastao, kao i pojedinosti o aktivnostima podnosioca aplikacije u Bosni i Hercegovini nakon rata (vidi tačku 25. gore u tekstu).

122. U svjetlu navedenog, Sud smatra da je podnositelju aplikacije pružena razumna prilika da iznese svoje argumente. Stoga nije bilo povrede člana 5. stav 4. Konvencije.

III. NAVODNA POVREDA ČLANA 5. stav 5. KONVENCIJE

123. Podnositelj aplikacije se također žalio da nije imao izvršno pravo na obeštećenje, kako to zahtijeva član 5. stav 5. Iako je Ustavni sud u odluci od 17.06.2015. godine utvrdio da je njegov pritvor u periodu između 21.03.2013. i 14.03.2014. godine predstavljao povredu člana 5. stav 1., nije mu dosuđena naknada štete. Član 5. stav 5. Konvencije propisuje:

„Svako ko je bio žrtva hapšenja ili lišenja slobode protivno odredbama ovog člana ima izvršno pravo na obeštećenje.“

124. Vlada je osporila taj argument. Vlada tvrdi da je podnositelj aplikacije imao pravo na naknadu prema članu 436. Zakona o krivičnom postupku (vidi tačku 81. gore u tekstu), u vezi sa članom 200. Zakona o obligacionim odnosima iz 1978. godine (vidi tačku 83. gore u tekstu), ali je propustio iskoristiti taj pravni lijek. Prema tome, ovu pritužbu treba odbaciti zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava.

125. Sud primjećuje da se domaći pravni lijek predviđen Zakonom o parničnom postupku iz 2004. godine odnosi na lišenje slobode i pritvor u kontekstu krivičnog postupka, dok je podnositelj aplikacije u predmetnom slučaju stavljen u pritvor u toku upravnog postupka vođenog za njegovo protjerivanje. Međutim, Sud primjećuje da Zakon o parničnom postupku iz 2003. godine predviđa tužbu za zaštitu prava osobe, sa ili bez podnesenog zahtjeva za naknadu, pred državnim sudom, kao i da opća pravila o odgovornosti za štetu predviđaju podnošenje tužbe za naknadu štete zbog povrede prava na slobodu ili drugih prava osobe (vidi tačke 82. i 83. gore u tekstu).

126. Podnositelj aplikacije nije osporavao efikasnost i raspoloživost ovog pravnog lijeka, niti je naveo bilo kakve razloge za propust da to učini. U takvim okolnostima, Sud smatra da je ova pritužba nedopuštena zbog neiscrpljivanja pravnih lijekova, te se mora odbaciti u skladu sa članom 35. stavovi 1. i 4. Konvencije.

IV. NAVODNA POVREDA ČLANA 3. KONVENCIJE

127. Podnositelj aplikacije se žali da su uvjeti njegovog smještaja u centru za pritvor stranaca bili nespojivi sa članom 3. Konvencije koji glasi:

„Niko ne smije biti podvrgnut mučenju, niti nehumanom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.“

128. Vlada je osporila ovaj argument.

129. Sud primjećuje da podnositelj aplikacije nije osporio činjenice koje je navela vlada u vezi s uvjetima smještaja u Imigracionom centru (vidi tačke 70.-73.). Osim uopćenih, nejasnih i nepotkrijepljenih pritužbi, podnositelj aplikacije nije ponudio bilo kakve dokaze u prilog svojih navoda (za razliku od slučaja *Kim*, citiran gore u tekstu, tačke 31.-35.). Slijedi da je ova pritužba očigledno neosnovana, te se mora odbaciti u skladu sa članom 35. stavovi 3. (a) i 4. Konvencije.

V. PRIMJENA ČLANA 41. KONVENCIJE

130. Član 41. Konvencije propisuje:

„Ukoliko Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije ili njenih Protokola, te ukoliko zakonodavstvo visoke ugovorne strane o kojoj je riječ omogućuje samo djelomično obeštećenje, Sud će, po potrebi, odrediti pravičnu naknadu oštećenoj strani.“

A. Naknada štete

131. Podnositelj aplikacije potražuje 150.000 eura (EUR) na ime nematerijalne štete.

132. Vlada je istaknula da je traženi iznos neopravdan i prekomjeran, naročito s obzirom na iznos pravične naknade koji je podnositelju aplikacije dosuđen u prvom slučaju (vidi presudu *Al Husin*, citiranu gore u tekstu, tačka 87.).

133. Sud prihvaća da je podnositelj aplikacije pretrpio duševnu bol usljed utvrđene povrede i da je stoga opravdano dosuditi naknadu na ime nematerijalne štete. Vršeci svoju ocjenu na pravičnoj osnovi kako to zahtijeva Konvencija, te imajući u vidu činjenicu da je u slučaju podnositelja aplikacije već utvrdio jednu povredu (vidi presudu *Al Husin*, citiranu gore u tekstu), Sud podnositelju aplikacije dosuđuje 9.000 eura po tom osnovu, kao i svaki porez koji može biti zaračunat.

B. Troškovi i izdaci

134. Kako podnositelj aplikacije nije podnio zahtjev za troškove i izdatke, Sud nije dosudio naknadu po tom osnovu.

C. Zatezna kamata

135. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata zasniva na najnižoj kreditnoj stopi Evropske centralne banke, uvećanoj za tri postotna boda.

IZ NAVEDENIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO,

1. *Proglašava* pritužbu prema članu 5. stav 1. Konvencije, u odnosu na pritvor podnositelja aplikacije u periodu između 09.07.2012. i 21.03.2013. godine, te između 14.03.2014. i 17.02.2016. godine dopuštenom;
2. *Proglašava* pritužbu prema članu 5. stav 4. Konvencije dopuštenom;
3. *Proglašava* preostali dio aplikacije nedopuštenim;
4. *Utvrdjuje* da je došlo do povrede člana 5. stav 1. Konvencije u odnosu na period pritvora podnositelja aplikacije nakon avgusta 2014. do njegovog puštanja dana 17.02.2016. godine, te da nije bilo povrede te odredbe u odnosu na periode pritvora od 09.07.2012. do 21.03.2013. godine i od 14.03.2014. do avgusta mjeseca 2014. godine;
5. *Utvrdjuje* da nije došlo do povrede člana 5. stav 4. Konvencije;
6. *Utvrdjuje*
 - (a) da u roku od tri mjeseca od dana kada ova presuda postane konačna tužena država ima isplatiti podnositelju aplikacije, u skladu sa članom 44. stav 2. Konvencije, 9.000 eura (devet hiljada eura) na ime nematerijalne štete, kao i svaki porez koji se može zaračunati, pretvoreno u valutu tužene države po tečaju na dan izmirenja;
 - (b) da će se od isteka navedenog roka od tri mjeseca do izmirenja, na navedeni iznos plaćati obična kamata po stopi jednakoj najnižoj kreditnoj stopi Evropske centralne banke u periodu neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda;
7. *Odbija* preostali dio zahtjeva podnositelja aplikacije za pravičnu naknadu.

Sačinjeno na engleskom jeziku i dostavljeno u pisanom obliku dana 25.06.2019. godine u skladu sa pravilom 77. stavovi 2. i 3. Pravila Suda.

Marialena Tsirli
registrar

Jon Fridrik Kjølbro
predsjednik